MERICI CASAUBONI IS. F.

VINDICATIO PATRIS,

ADVERSUS

IMPOSTORES,

QUI LIBRUM INEPTUM, ET IMPIUM,

DE ORIGINE IDOLOLATRIÆ, &c.

Nuper sub ISAACI CASAUBONI nomine publicârunt.

LONDINI,
Apud *Bonhamum Nortonium,* & *Ioannem* Billium *Typographos Regios.*
M.DC.XXIV.

ILLVSTRISSIMO, POTENTISSIMOQVE PRINCIPI,

CAROLO,

WALLIAE PRINCIPI, &c.

VOD officij mei fuit, Princeps Illustrissime, Patrem meum à multiplicis ignorantiæ, & impietatis suspicione, quam nomini eius liber ipsi falsò adscriptus erat inusturus, liberare conatus sum. Nec dubito me qualicunque opera

mea esse assecutum, vt iam nemo dubitaturus sit, quin Casaubonus *magnâ sit affectus iniuriâ, cui talis fœtus suppositus sit. Sed frustra ego laborauerim, si interim liber* Tuæ Celsitudinis *authoritate munitus per hominum manus vagetur. Ea enim fuit impostoris impudentia, vt illum sit ausus Illustrissimo Tuo nomini inscribere, vt sub tanto patrocinio tutiùs falleret. Cùm autem satis constet* Tuam Celsitudinem *& scripti impietatem, & falsariorum fraudes vehementer abominari, nedum vt eis patrocinari velis: non ingratum Tibi fore speraui, si has Tibi pro Patre Vindicias offerrem, vt intelligant impostores, frustra se quæsiuisse in tua*

authori-

authoritate praesidium, quod asserendae Veritati commodasse Te videbunt. Deus Tibi, magnorum Principum decus incomparabile, propitius semper adsit, & Nestoreos annos largiatur.

Tuæ Celsitudinis

seruus humillimus,

MERICVS CASAVBONVS.

MERICI CASAVBONI IS. F.

VINDICATIO PATRIS, ADVERSVS

Impostores, qui librum ineptum, & impium, de ORIGINE IDOLOLATRIAE, &c. *nuper sub* Isaaci Casauboni *nomine publicârunt.*

Vantis, & quàm variis iniurijs sint obnoxia defunctorum non obscura nomina, vtinam aliundè potius discere me contigisset, quàm ex exemplo domestico. Probè mihi videbar officio defunctus, qui varijs eorum calumnijs responderam, qui, militantes sub aduersis vexillis, famam Patris hostiliter appetiuerant. Sed hi, quia inimicos professi, quia in caussâ ipsâ palam

A con-

contrarij, minus periculoſi, minúſque timendi videbantur. Nunc mihi cum ijs hominibus res eſt, qui nihil minus, quàm maleuolentiam præferentes, aut odium, ad contumeliam Patris, ipſo Patris nomine ſunt abuſi. Verùm, quò minor eſt injuriæ ſuſpicio, tantò grauior iniuria, (ſi ſit aliqua,) tantóque capitalior exiſtimanda eſt.

Editus eſt liber paucis abhinc ſeptimanis ſub *Iſaaci Caſauboni* nomine. Argumentum ſi ſpectes, non alienum dicas à cæteris eius tum ſcriptis editis, tum ſuſceptis operibus, vt poſtea videbimus. Si locum, quis expectet, vt *Londino* quicquam prodeat in opprobrium *Caſauboni*, vbi quamdiu fuit, Regi maximo, & præcipuis Regni vixit charus, & iam defuncti memoria (liceat mihi dicere) apud bonos omnes pretioſa eſt? Qui verò libri editionem procurauit, ſic in laudes *Caſauboni* totus effunditur, vt non parum ad eius gloriam ſuo præconio conferre voluiſſe videri poſſit. Verùm, ſi librum legas, eiuſmodi facilè deprehendas eſſe, qui

qui ſine ſummâ eius infamiâ, atque dedecore, *Caſauboni* credi non poſſit; vt qui craſſiſſimæ ignorantiæ, malignitatis, & inſolentiſſimæ in Religionis negotio * φιλοκαινίας notis ſit refertus. Schiſmatici certè nomine, (ne quid dicam grauiùs) pœnâquedigniſſimus Author iſte quicunque fuerit; Eccleſiæ *Anglicanæ* non minùs infenſus, quàm nomini Patris iniurius.

* *cupiditatis innouandi*

Sed quò minùs mireris, Lector, non noua res eſt, non ſanæ doctrinæ libros, ab errore liberis, & rectè ſentientibus adſcribi. Iampridem vſus eſt hâc aſtutiâ de colluuie Hæreticorum peſſimus quiſque, ad inſinuanda rudiorum animis pernitioſa dogmata, & ſimpliciores à rectâ viâ, magni nominis authoritate, ſeducendos. Inde eſt, quòd tot libri peſtiferam doctrinam complectentes, ſanctis & orthodoxis Patribus iam olim attributi, hodiéque ſub eorum nomine non pauci circumferantur: multi, genuini illi quidem, primam ſi ſpectes originem; verùm ita poſtea corrupti, & ab adulte-

ris manibus inquinati, vt ipsis parentibus inficiandi sint meritò. Cuius rei fidem fecerit vel vnus *Origenes*, qui cum maximis Hæresiarchis iampridem accensitus sit, à non paucis tamen, recentioribus pariter & antiquis, pro orthodoxo acriter est defensus, multa, confirmantibus illis, ab Hæreticis ipsi falsò esse adscripta, libró sque eius, sinceros alioquin, & ab hæresi puros, passim incrustatos esse: vt de veteribus eius Apologistis, *Hieronymus*, *Vincentius Lirinensis*, & alij memoriæ prodiderunt.

Sed ne longum faciam, siue è prioribus sæculis, siue è præsenti tempore petantur huius generis imposturæ exempla, ausim dicere, nunquam maiori fraude, vel insigniori audaciâ esse suppositum cuiquam spurium fœtum, quàm sit liber iste *Casaubono*. Quo consilio id factum sit ab ijs, qui authores tantæ fraudis fuerunt, quidue eos præcipuè ad tam indignum facinus impulerit, plura cogitantibus occurrunt. Intentatum hoc Ecclesiæ telum à clandestino aliquo,

&

& ſubdolo hoſte, non immeritò ſuſpicetur aliquis. Fortaſſe aliquis priuatum exercens odium, Patris exiſtimationem lædere ſic conatus eſt. Aut potius, nactus aliquis literarum rudis, & * αἰσχροκερδὴς librum iam olim editum, quem magni pretij iudicabat, neque facilè reperiri poſſe compererat; eum librum, pactus cum ſordido aliquo typographo, ſub celebris alicuius viri nomine publicari curauit, lucrum ſperans è librorum pretio non exiguum. Quod vltimum ſane, (vtcunque ſe cætera habeant: poteſt enim occultius aliquid hic ſubeſſe,) illi, ad quos pertinebat de re totâ cognoſcere, compererunt eſſe veriſſimum.

** turpi lucro aſſuetus.*

Quis interim conditionem horum temporum non deploret, cùm homines, non tantùm * ἄμουσοι καὶ πλέως ἀγράμματοι, ſed etiam impuri et infames, de libris qui publicè prodeſſe queant, lucemque mereantur, ſumunt ſibi iudicium? Infœlicem Theologiam! quæ miſerorum portus, & refugium eſſe cogitur: quæ negotiatorum genus illiberale, inter alumnos, inuita

** amuſi, & literis penitus alieni.*

uita licet, habeat; quam illi suo quæstui turpissime prostituant. Cuius rei culpã apud ipsam plebẽ quodãmodò residere magnopere dolendum est, quæ postquã semel sibi persuasit, pietatis partẽ non minimam in sermonibus, & multæ lectionis ostentatione esse sitam, libris nouis, non minus quàm Athenienses olim rumoribus, inhiat auida. Vt mirum nemini videri debeat, quotidie

** euanidos, & abortiuos*

tot fœtus * ὑπηνεμίους, & ἠλιτομήνους excudi, vbi tam multi sunt, qui nugas & quisquilias pretio redimere parati sunt. Sed vt mirum non sit, in eam spem falsarios adduci potuisse, vt imperito vulgo se facile imposituros, fucumque facturos crederent: Nonne omnem audaciam superat, quod quos vindices timere debuerant, eos quoque fallere, testes ac patronos suæ fraudis aduocare non sint veriti? O sæculi licentiam! ausum esse tenebrionem, malis duntaxat artibus nobilem, librum, de quò sibi summæ imposturæ, ac admissi stellionatus erat conscius, Pientissimo, ac veritatis amantissimo

ſimo Principi, & de procerum quàm plurimis, ſpe mercedis amplæ, nuncupare! Sed miſſo hoc plano, nugarumque inſtitore nebulone, vt ad librum ipſum veniamus; Equidem puto eſſe neminem ex eruditioribus tam naris obeſæ, cui præſertim *Caſaubonus* planè vel è vitâ, vel è ſcriptis non ignotus fuerit, qui lecto libro fraudem ſtatim non agnoſcat, & falſariorum ſcelus non execretur. Poteram igitur hoc labore ſuperſedere, ſi liber in eorum tantùm manus perueniſſet, qui de rebus hiſce iudicare, veriſque falſa dignoſcere didicerunt. Verùm quia liber linguâ vernaculâ editus, ab imperita turba cupidè arreptus eſt, iamque teritur in vulgi manibus non ſine laude, multorumque temeraria approbatione; vt & ignaros ab errore liberem, Patremque ab iniquâ ſuſpicione vindicem, paucis examinandum librum ſuſcepi, vt ſub veris eum coloribus, abſterſo fuco, omnibus ſpectandum proponam.

Ac de ipſo quidem vero libri parente, quis

quis ille ſit, ater an albus; viuat, an ſecus; Gallus, an Anglus; plane nihil mihi conſtare, ac ne leuiſſimâ quidem rumoris aurâ ſubaudiſſe me, ſeriò profiteor: Ne forté priuatæ alicuius ſimultatis, aut maleuolentiæ ſuſpicioni ſit locus, ſi dum Patrem iuſtis armis defendo, in ignotum Scriptorem quibuſdam videar inclementior. Ad religionem eius quod attinet, non dubito multis facturum ſatis, ſi dicatur, eum non fuiſſe Pontificium; contrà verò, illis partibus inſenſiſſimum: illis inquam hoc ſatisfacturum, fortaſſe & laudes authoris expreſſurum, facilè crediderim, qui eum continuò putant orthodoxum, qui ſe Papiſtis profiteatur aduerſarium, & ex odio cuiuſque in diſſentientes, integritatem fidei ſolent æſtimare. Adeòque nunc vereri ſubit, ne quia librum contra Miſſæ ſacrificium, vt promittit titulus, neque ipſe probo, neque Patris agnoſco fœtum, & Pater, & filius tanquam * ἐπ' αὐτοφώρῳ deprehenſi, à zelotis nonnullis pro puris putis Papiſtis habeamur.

** in ipſo crimine.*

mur. Etsi autem graue esset, vllius omnino infirmioribus Ecclesiæ membris occasionem scandali præbuisse, plus tamen apud me valere debet amor veritatis ad eius defensionem suscipiendam, quàm quorundam deprauata iudicia ad deterrendum ab incepto. Optimè meo iudicio, quisquis ille fuit, primus virtutem qui definiuit esse, quod in medio vitiorum ab vtrinque reductum esset: quod non de practicis, ac moralibus tantùm, sed mentis quoque quibusdam virtutibus rectè dici potest: cuius est propria veritatis cognitio. Hanc igitur qui sectantur in religionis negotio, eos duobus extremis esse contrarios, & à duobus extremis pariter oppugnari non est mirum. Qui sic autem medius est, etsi opinionibus distet fortasse ab vtraque crepidine, vinculo tamen charitatis cum extremis vtrinque coniungitur. Neque aliam ob caussam magis inuisus est turbulentis ab vtráque parte, quàm quod inter dissidentes pacem ac concordiam procurare, ingentis scissuræ partes ad-

ducere, iterumque in vnum corpus compingere totis viribus adnitatur. Quam iam olim sæculi sui miseriam vetus Pater deplorabat his verbis, quæ mirè temporibus hisce nostris conueniant: ὅσοι δὲ (inquit ille, postquam de partium studijs egisset) εἰρηνικοί τε καὶ μέσοι, ὑπ' ἀμφοτέρων πάσχει κακῶς, ἢ καταφρονούμενοι, ἢ καὶ πολεμούμενοι. ὧν καὶ ἡμεῖς ὄντες σήμερον, &c. *Quicunque, medij inter extrema, pacem sectantur, vtrinque incommodantur, dum vel habentur contemptui, vel oppugnantur. E quorum numero cum nos simus*, &c.

Nazianz. εἰρην. γ.

De Pontificijs iam non est dicendi locus. Cum eo hominum genere mihi res est, qui cùm hoc vnum studeant, ab aduersarijs quàm longissime recedere, veri quoque limites imprudenti fugâ prætergressi sunt. Hi sunt, qui fastu atque arrogantia incredibili omnem antiquitatem contemnunt: qui veteres sanctosque Patres grandi supercilio despiciunt: omnia veteris Ecclesiæ instituta abrogare, atque antiquare, diligenti operâ studioque satagunt. Ipsi

nouas

nouas leges condendi, ritus prioribus sæculis inauditos instituendi, atque inuehendi pro libitu, quasi Reipub. Christianæ constituendæ perpetui Dictatores essent creati, ius sibi vindicant. Cumque nihil omnino velint Ecclesiæ paci atque concordiæ concedere, nullam publicæ tranquillitatis habeant rationem, zelum tamen iactantes, & suæ libidini prætexentes, æstimationi suæ consulere conantur. Ex hoc numero illum fuisse, quisquis est author huius libri, quem Is. *Casaubono* impostores adscripserunt, cumque non è gregarijs infimum militem, sed primi ordinis antesignanum, nemo, puto, dubitauerit, qui librum percurrerit, atque ex infinitis locis huius rei fidem manifestam facientibus, ad nonnullos aliquantò sagaciùs aduerterit. Adeo vix aliud huius generis exstare scriptum putem, quod authoris sui insolentiam, proteruiam, pari temeritate iunctam, clariùs & euidentiùs arguat. Dicas eum toti Antiquitati bellum indicere,

cere, atque immani furore nouitatis actum, omnia maiorum inſtituta, priſcaſque conſuetudines abolere voluiſſe. Et eſt quidem contrà Pontificios liber inſcriptus, ſed rebus ipſis Eccleſiæ Primitiuæ non minùs aduerſus, & infenſus, quàm Pontificiæ. Cumque Eccleſia Anglicana, reſciſſis ijs, quæ malò exemplo ſequioribus ſæculis irrepſerant, ritus multos veteris Eccleſiæ, & inſtituta ſanctiſſima retinuerit, hîc illa quoque ſcilicet per Pontificiorum latus, tanquam per cuniculos, inuaditur; tantò periculoſiùs, quantò doloſius & occultius. Sit igitur hoc primum, quodque familiam ducat, argumentum, ad oſtendendum *Caſaubonum* libri iſtius authorem non eſſe, nec eſſe potuiſſe. Quis enim vnquam maiori reuerentiâ canos antiquitatis proſecutus eſt? Quis antiquos Patres, ſine diuini & αὐτοπίστου verbi iniuria, maioris fecit? Nam de Eccleſiâ Anglicanâ quid attinet dicere, cuius ille doctrinam, cuius diſciplinam, ritus ac mores ſic probauit, & amplexus eſt,

vt

vt in eâ laudandâ, ac variè deprædicandâ nunquam ſibi ſatisfaceret?

Si nulla ſupereſſent eius monumenta, è quibus hic eius animus colligi, atque demonſtrari certò poſſet, at ſuperſunt viri graues, & pij quàm plurimi, quorum fidem teſtarer, quoties illum in hanc mentem atque ſententiam loquentem, fuſeque diſſerentem audiuerint. Sed non opus eſt eò confugere, cùm libri ſint in promptu, qui confirmandæ veritati ſufficiant. Quamuis enim nulla illi obtigerit occaſio, cur hoc argumentum προηγουμένως & ex profeſſo tractaret; cùm tamen libri eius ad res ſacras, & Eccleſiaſticas pertinentes, non modò nihil contineant alienum ab vſu & conſuetudine huius Eccleſiæ, ſed cum eius decretis, & conſtitutionibus vbique congruant, eaſque pro re natâ ſubinde propugnent, facilè percipiet Lector intelligens, quàm ille in hac Eccleſiæ forma libenter acquieuerit. Neque deſunt huius rei certa quoque teſtimonia, opportunis locis in ſcriptis eius occurrentia, os obturare

vel impudentiſſimis idonea; vt cum Regem Seren. in Præfatione ad Exercitationes ſic alloquitur, *Qui Eccleſiam habeas in tuis Regnis partim iam olim ita inſtitutam, partim magnis tuis laboribus ita inſtauratam, vt ad florentis quondam Eccleſiæ formam nulla hodie propius accedat, quàm tua, inter vel exceſſu, vel defectu peccantes mediam viam ſecuta. Quâ moderatione hoc primum aſſecuta eſt Eccleſia Anglicana, vt illi ipſi qui ſuam ei fœlicitatem inuident, ſæpè tamen ex aliarum comparatione illam cogantur laudare: deinde,* &c. quibus & illa concinunt, quæ ſcripſit ad Cardinalem *Perronium*, Regis quidem Seren. nomine, vt cætera illius Epiſtolæ, ſed ex animi quoque ſui ſenſu, atque ſententiâ, *certò, clarè ac liquidò ſibi conſtare, ſi notæ* ἐπουδεῖς *quærantur, & verè neceſſaria ad ſalutem ſpectentur, aut etiam ad decorum Eccleſiæ, nullam in orbe terrarum (Deo vni ſit laus, & gloria) inuentum iri, quæ propiùs ad fidem, aut ſpeciem, antiquæ Catholicæ accedat,* &c. Non pigebit hic iudicium eius de quibuſdam ritibus apponere, quod, prout

res

res tulit, inseruit *Ephemeridi* suæ, vnde quid de cæteris senserit eiusdem generis, facilis coniectura.

Pridie Kal. Nouemb. Diem sacrum non malè posui Dei beneficio. Sum enim inuitatus hodie, vt interessem sacris, quæ facta sunt ad consecrandos Episcopos duos Scotos, *& Archiepiscopum* Scotiæ. *Vidi illos ritus, & impositionem manuum, & preces in eam rem. O Deus, quanta fuit mea voluptas! Tu Domine Iesu serua hanc Ecclesiam, & Catharis, qui ista rident, da bonam mentem.* *Anno 1610*

Pridie Non. Ian. (anno 1611.) *Gratias tibi, Domine, quod hodie ad sacram mensam sum admissus, & corporis Christi, sanguinisque factus sum particeps in Ecclesia Anglicana, cuius formulam heri diligenter meditatus admodum probaui, & ordinem agendi mirè laudaui præ receptâ apud alios consuetudine.*

Sed non ex illis tantùm, quæ sunt Ecclesiæ Anglicanæ contraria, ad tuendum *Casaubonum* argumentum sumi potest, verùm ex ijs quoque, quæ solos tangunt aduersarios, & totius scriptionis genio, im-

impoſturam poterit quiuis facili negotio deprehendere. Cui enim ignota eſt *Caſauboni* inter agendum de rebus in Religione controuerſis ſumma moderatio, & æquanimitas? vt hanc illi quidam, quos præpoſteri zeli * θερμότης ἀπαίδευτος tranſuerſos agebat, etiam vitio verterent, & iniquæ ſuſpicionis hinc anſam, aliter quàm par erat, arriperent. Verùm, Patris hæc erat ratio, ſicque in animum ſuum induxerat, & ad veritatem inueniendam, & reuocandos, qui verſantur adhuc in errore, viam certiorem, aut tutiorem eſſe nullam, quàm quæ duce, aut comite ſaltem moderatione & ἐπιεικείᾳ, poſitis affectibus, iniretur: cùm contrà putaret eos, quos diuerſæ rationes agebant, periculoſam viam inſiſtere, & diſſentientes in errore magis magiſquè confirmare. Quod ſi quis in omnem recentiorum ſcriptorum turbam ſedulus inquirat, & eorum libros diligenter excutiat, non vnum aliquem reperiri poſſe puto, qui ſit efferato in aduerſarios odio, malignitate, & acerbitate cum hoc

** feruor expers doctrinæ*

Pſeudo-

Pseudo-Casaubono comparandus; qui studio partium, & amori suæ caussæ licentiùs, aut puerilius indulserit. Nam quod, quæ verè reprehendenda erant, ea verbis acerbiùs & maledicentiùs exagitet, quàm decebat hominem moderatum, parum est, & condonari potest. At quòd aduersarios fictis quoque criminibus, calumnijs & mendacijs infinitis obruere conatus est, planè ferendum non est, & indignum Christianæ veritatis assertore. Qui modus agendi cum aduersarijs, etsi fortasse * διαπύροις quibusdam zelotis, * ἐπιστήμης ἀσχέτοις non displiceat, prudentioribus tamen non potest non vehementer improbari: vt qui bonam caussam perdere magis, quàm iuuare, vel tueri sit idoneus. Nam si in Præuaricatores seuerâ lege cautum est, qui litis susceptæ præcipua iusta reticentes, falsas tantùm criminationes, aut defensiones adferunt; quid de ijs statuendum est, qui rei in Religione controuersæ suscepto patrocinio, quæ maximè solida sunt, & præcipui momenti, aut sponte, aut

** igneis, & quorum mens doctrinâ non est subacta.*

per imperitiam omittunt; illis autem vtuntur argumentis, quæ ſunt * εὐεξέλεγκτα & * εὐανάτρεπτα? Nonnè in hos quoque, tanquam bonæ cauſſæ proditores, animaduertendi ius idem, par cauſſa? Quid fingi poſſit aptius ad eorum animos alienandos, qui adhuc in diuerſis caſtris verſantes, vi veritatis victi ad noſtras partes iam propenſiores inclinabant? *Caij Fabricij* virtutem ſcriptores antiqui poſteritati commendârunt, qui in ancipiti bello victoriam, quam ipſi proditoris vnius perfidia offerebat, magno animo recuſauerit. Non pudeat hodiè Chriſtianos cum Chriſtianis de verâ fide contendentes peiori fide agere, quàm ſoliti ſint olim Pagani, proprium duntaxat honorem reſpicientes, & gloriam?

*refutari, & euerti facilia

Ecquis erit igitur *Caſaubono* tã iniquus, aut ab omni iudicio tam derelictus, vt ab eo profecta putet, quæ furioſi Sycophãtæ & impudẽtiſſimi calũniatoris ingenium ſapiant? *Caſaubono*, cuius æquitatem in religionis negotio & * συγκατάβασιν operosè

*condeſcenſionem

sè velle probare, quam singula eius scripta singularem fuisse prædicant, otio suo nimis abutentis esset, lucèmque Soli fœnerare cupientis.

Etsi verecundiæ meæ non sit de Patris eruditione contendere, licebit tamen, opinor, saluo pudore dicere, eum non planè stipitem fuisse, & omnis literaturæ melioris expertem. Quod si mihi concedatur, non est quod verear, ne caussam meam difficulter obtineam, Patrisque nomen & famam è mangonum fraudibus asseram, qui hunc librum sub eius nomine publicârunt, vbi stupor & ignorantia ita præter omnem modum superant, vt cum omnia indoctissimum Scriptorem arguant, (si quædam excipias aliundè corrasa,) multa sint, quæ miror à sanæ mentis homine proficisci omnino potuisse: Si sanæ mentis est dicendus, cuius mentem insani huius zeli pestilentia semel afflauit.

Sed puto iam Lectorem expectare, vt earum rerum, quas authori huius libri hactenus obiecimus, exempla aliquot

ex ipso libro ad maiorem fidem proferamus. Superest igitur vt librum breuiter percurramus, & loca, non refutandi animo, sed indicandi causâ proponamus.

Primâ libri parte, quæcunque sub *Veteri Testamento* vel contigerunt, vel instituta sunt à Deo, mysticam aliquam, typicamue significationem habentia, ea pleraque recenset omnia, & enumerat, vt arbores vitæ, & mortis; scientiæ boni & mali; arcum in nubibus; panes azymos; nubem quæ Israelitis luce præibat, flammam quæ nocte; maris rubri diuisionem, cœlestem Mannam, aquam ex rupe, Oblationum diuersa genera, Templum Hierosolomitanum, Sacerdotum vestes, aquam lustralem, &c. atque hæc omnia, vera & propria *V.T.* Sacramenta fuisse, non minus atque Circumcisionem, & Pascha, non vno loco docet: quorum ad instar sint instituta duo illa *N.T.* Sacramenta, Baptismus, & Eucharistia. Quàm lata sit Sacramenti acceptio, non ignoro. Sed neque hæc omnia promiscuè sunt à Veteribus vnquam

p. 2. 3. *&c.* 8. 9, 21.

(quod

(quod ſciam) in Sacramentorum numerum relata; & dum huius authoris verba & orationem diligentiùs expendo, hunc illius ſcopum fuiſſe certiſſimâ illatione deprehendo, vt dum quæuis *ſigna Sacra*, vera fuiſſe Sacramenta diſſerit, vera *Noui Teſtamenti* Sacramenta, mera tantùm eſſe ſigna perſuadeat. Neque ſane aliud colligas ex ijs quæ paſſim de ſancto Euchariſtiæ Sacramento dicit.

Quamuis enim nonnunquam longè aliter ſentire videatur, verbis his vtens, *verè ac realiter*, non tamen aliter ea tribuit Euchariſtiæ Symbolis, quàm omnibus illis *Veteris Teſtamenti* ſacris ſignis ſiue Sacramentis: neque realiter exhibendi, ſed ſignificandi tantum, vt p. 36. vel realiter ſignificandi vt p. 81. vim in illis agnoſcit. Quâ nitens ratione, ſcilicet nihil amplius eſſe in Euchariſtiâ, quàm fuerit in illis ſignis, Tranſubſtantiationis commentum, ſtolidiſſimum alioquin & inſulſiſſimum, neruoſe putat ſe refellere, quia nullam fuiſſe probat *P.85.86.* in arbore ſcientiæ boni, & mali, nullam

lam in Manna, vel rupe ſalientis aquæ, vel æneo Serpente, &c. Tranſubſtantiationem. Quaſi facile non eſſet aduerſarijs *Auguſtini* verbis, & verè reſpondere, *Prima Sacramenta cum ſuo aduentu Christus impleuiſſet, ablata ſunt, & alia ſunt instituta; virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.* Vt igitur paucis abſoluam, Hæc eius doctrinæ ſumma videtur eſſe, Realiter nos, credendo, Corporis & Sanguinis Chriſti fieri participes, atque cum ipſo coniungi: huius autem noſtræ cum Chriſto coniunctionis, & Communionis ſigna ſeu Symbola eſſe in Euchariſtia; quæ nos non tantùm ſigna, ſed inſtrumenta ipſa, mediaque, per quæ Chriſto coniungimur, eſſe credimus. Hæc doctrina veteris Eccleſiæ, hæc Eccleſiæ Anglicanæ doctrina, hæc *Caſauboni* denique fides fuit: quem vide in exercitationibus, & in Epiſtola ad Cardinalem Perronium. Porrò qui ſic abiectè de hoc Sacramento ſentiant, eos non mirum nihil in eo reperire, quod mirentur, vt hic

Auguſt. contra Fauſtum. li. 19. cap. 13

Exercit. 16. Num. 47.

hic ſcriptor alicubi innuit, nonnulli autẽ multo audaciùs affirmârunt. At pij Patres * φρικτὸν hoc μυστήριον appellare conſueti, nunquam ſine ſacro horrore de re tanta cogitari voluerunt. **tremendum*

Capite tertio, oſtenſurus quàm fuerint omni tempore Sacra ſigna & ſacrificia varijs corruptionibus, & deprauationibus obnoxia, nullo iudicio cumulat diuerſiſſimi generis peccata, quæ tamen omnia vult ad Sacramenta propriè pertinere : vt faſtidium Mannæ, atque inde ſecuta populi murmura, *Hacanis* peccatum, filiorum *Eliæ* impietatem, *Vzzæ* temeritatem, & alia id genus, quibus & *Iephtæ* votum, & *Gideonis* amiculum pro Sacramentorum corruptelis annumerantur. Huc etiam refertur ab eo, quod dicitur 2. *Regum* 17.17. Iſraelitas filios & filias per ignem tranſmiſiſſe, quem hic noſter, purgatorium ignem vocat, atque hinc hodiernam Alcoraniſtarum, & Mahumedanorũ de purgatorio opinionem deriuatam eſſe pronunciat. Per Alcoraniſtas autem, *P.10.11. &c.* *P.15.*

Pontificios

Vid. 63. 65. 66. 70. &c. Pontificios intelligit. Nam ſic eos alibi vocat, & Pontificiorum libros rituales, vt *Durandi*, *Titelmanni*, &c. Alcoranos appellare ſolet. Capite ſeptimo, citat author Commentarios ſuos Eccleſiaſticos, ad quos Lectores ablegat : quorum iterum mentio fit p. 50. Benè eſt, vndique nobis argumenta ſuppetere, vnde Impoſtorum fraudes detegamus. Nam cuiuſcunque tandem ſint illi, *Caſauboni* certe nulli extant, nulli vnquam extiterunt Eccleſiaſtici Commentarij. Sed valdè vereor ne gemini ſint iſti Commentarij alteris illis *Elaſopolitani* Commentarijs, vnde profitetur author huius libri in præfatione ad lectorem, omnia ſe habuiſſe, è quibus hoc quicquid eſt operis concinnauit nobis, & adornauit : quos puto nemo vnquam vidit, aut viſurus eſt. Ita ſaltem ignoti, atque inauditi ſunt, vt *Elaſopolitani* nomen omnium doctorum auribus, quos percunctari mihi licuit, peregrinum ac planè monſtroſum acciderit.

P. 29.

Eodem

Eodem capite inter ſuperſtitioſos Baptiſmi ritus iam olim admiſſos, Inunctionem, exſufflationem, & exorciſmos enumerat: qui etiamſi, cùm tandem in ſuperſtitionem ridiculam degeneraſſent, ab Eccleſ. Anglic. meritò ſint abrogati; quia tamen eos conſtat antiquiſſimos, non erat hominis modeſti tanquam *abominabiles*, vt erant in vſu Primitiuæ Eccleſiæ tempore, inſectari. Nunquam ſanè ſancti Patres, *Cyrillus*, *Baſilius*, *Ambroſius*, *Auguſtinus*, et alij, non paulò meliores, ni fallor, pietatis magiſtri, quàm nuperi zelotæ, eos admiſiſſent, aut iam receptos approbaſſent, ſi ad adulterandum verum Baptiſmi vſum, primamque inſtitutionem, quod hic author aſſerit, primum fuiſſent excogitati. *Caſaubonus* autem nunquam ſic de ritibus hiſce pronuntiaſſet contra Veterum conſuetudinem, qui quantum Patribus deferret, maioris in momenti rebus oſtendit. Sed hic prætereundum non eſt ſtuporis huius male feriati Scriptoris, ſimul & malignitatis exemplum *P.27.& 28.*

D cum

cum primis insigne. *Quare* (inquit)
P. 28. *ô Missalistæ olea vestra in sacrum Baptismi Sacramentum intrusistis*, Marci & Marcosi *hæresin imitati, qui baptizandos prius vngi præceperunt*: in margine nos adire iubet ad *Epiphanium.* μάρκος δέ τις ἀφ' οὗπερ Μαρκώσιοι καλούμενοι ait *Epiphanius.* Marcus *quidam, a quo* Marcosij *dicti sunt.* Iam quis prodigiosam hanc hominis hallucinationem non admiretur, qui ex Denominatiuo, proprium nomen fecit, haud secus, ac si quis diceret, *Arrium* & *Arrianum* fuisse infames hæreticos. Quid autem *Marcosiorum* deliria, ad Orthodoxorum Veterum consuetudinem, cum *Marcosij* oleum, non vt indifferentem Baptismi cæremoniam adhiberent, sed ita in ipsa vnctione Sacramenti vim ponerent, vt essent ex ijs, qui sacris suis initiandos, oleo more suo delibutos, non omnino baptizarent. τὸ γὰρ ἄγειν ἐπὶ τὸ ὕδωρ τινὲς αὐτῶν περισσὸν εἶναι φάσκουσιν, vt ibidem testatur *Epiphanius, Ad aquam ducere quidam eorum di-*
P. 29. *cunt esse superuacaneum.* Paucis interiectis, petulanter inuehitur in antiquos, quasi

quaſi mulieribus baptizare permiſiſſent: quod eſt falſum. *Tertullianus* de vel. virg. *Non permittitur mulieri in Eccleſiâ loqui, ſed nec docere, nec tingere,* &c. In extremæ neceſſitatis caſu Laicis id licuiſſe idem *Tertullianus* author eſt. Vnde Eccleſia Anglicana, laicorum et mulierum Baptiſmum, etſi non probat, irritum tamen eſſe, & nullo loco habendum, cum vrget neceſſitas, non credit. Impius autem & ſceleſtus eſt hic *Pſeudo-Caſaubonus*, qui audet obiectâ ſocietate ac imitatione Montaniſtarum, Marcioniſtarum, Cathaphrygianorum, & ſimilis væſaniæ hæreticorum, qui mulierculis, ijſque ſcortis ſuis omnia licere voluerunt, integritatem veteris Eccleſiæ Catholicæ maculare.

Octauo demum capite, quaſi pertæſus nimiæ verecundiæ, γυμνῇ, quod aiunt, κεφαλῇ, & proiecto pudore in venerandam antiquitatem incipit irruere : atque egregiâ primùm ratione viam ſibi munit ad impudentiam. *Nam quum*, inquit, *iam Apoſtolorum temporibus errores inualuerint,*

erint, nemo deinceps miretur Apostolorum successores vsum ritusque Sacramentorum corrupisse. Quasi eadem res esset * συγχρόνοις Apostolis hæreticos aliquos extitisse, & ipsos Apostolorum successores hæreticos fuisse. Hæreses enim iam ab initio, aut non multo post cœpisse, nemo negauerit. At si illi, qui immediatè post Apostolos Ecclesiæ præfuerunt, immunes ab hac labe non fuerunt, quid de cætero corpore, & posterioribus sæculis est sperandum? Quarè, quod iterum post pauca repetit, varias, vel *infinitas* etiam corruptiones ab ipsis Ecclesiæ primordijs irrepsisse, non grauatè concedimus: at non illæ sunt (quod ipse vult) ab Ecclesiâ Catholica receptæ, non à sanis eius membris, sanctisque præsulibus approbatæ. Profitetur Ecclesia Anglicana, se primorum quatuor sæculorum doctrinæ assentiri, ac firmiter adhærere: Quod Patres illorum temporum de communi consensu tradiderunt, & docuerunt, probat atque amplectitur: quod illi non docuerunt, populo

* *coætaneos.*

P. 32.

populo proponi vetat, vt credi necessarium: Quod patet ex aureo illo Canone (vt *Casaubonus* appellare solitus) anni 1571, cui omnes regni Episcopi in legitima Synodo congregati subscripserunt, quo tenentur Concionatores, *Nihil vnquam docere pro concione, quod à populo religiosè teneri & credi velint, nisi quod consentaneum sit doctrinæ Vet. & N. T. quodque ex illa ipsa doctrina Catholici Patres, & veteres Episcopi collegerint.*

Verùm, quæso, quæ sunt hæ tantæ veteris Ecclesiæ corruptelæ, propter quas, hoc antiquitatis flagellum, tantos tumultus excitauit? *Statim*, inquit, *post Apostolorum tempora, de certo tempore, quo celebrandum esset Eucharistiæ Sacramentum cœperunt inter se contendere: tunc festos dies instituere, & solemnia ieiunia indicere.* Constituta celebrandæ Eucharistiæ tempora à Primitiua Ecclesia, aut ex ea re contentiones inter Episcopos exortas esse, nullo idoneo teste probari posse, sed vani hominis esse commentum reor. Nam in tantâ primæ illius ætatis innocentiâ,

non modò quemuis diem, sed omnem quoque diem sacræ huic functioni fuisse proprium, & quotidianam, vt plurimùm, fuisse Eucharistiæ perceptionem, testes sunt antiqui Patres, & alij Scriptores. Longo post tempore, deferuescente pietate, contemptui tantæ gratiæ legibus occurrere necessarium fuit. Tunc designata tempora, quæ vel maximè auersos obligarent. Sed hic asinus, inter eos agens fortasse, quibus semel in anno communicasse satis est, quod de Paschali solennitate legerat, de cuius tempore diu variatum est, quasi proprius ille, & vnicus Eucharistię celebrãdę dies fuisset, ad Sacramenti percipiendi tempus ineptissimè transtulit. *Atqui* (pergit ille) *de statis ieiunijs, aut diebus festis nihil nobis Apostoli scripto reliquerunt.* At non ita *Casaubonus* in re quæ de fide non esset, argumentaturus erat, qui *S. Augustini* regulam sæpè laudauit, *Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolicâ authoritate traditum rectissimè creditur.* Et de magnæ hebdo-

August. de Bapt contra Donat. l. 4. c. 24.

hebdomadis ante Paſcha obſeruatione non veritus eſt ſcribere in Exercitationibus, *Ego ſanctiſſimam illam conſuetudinem iam inde ab Apoſtolorum temporibus initia habuiſſe, aut non multò poſt facilè crediderim.* *Exercit. p.671.*

Eodem capite dicit *Alexandrum*, primum eius nominis Papam, à *Petro* quintum (vt teſtatur *Euſebius* Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 1.) & martyrio coronatum, vt alij ſcribunt; eum, inquam, *Alexandrum* dicit, vt Chriſti leges refigeret, primùm in Euchariſtiâ vinum aquâ miſcuiſſe. Ad hanc conſuetudinem quod attinet, quæ praxis veteris Eccleſiæ fuerit, quid ea de re *Cyprianus*, & *Auguſtinus* dicant, gnaris antiquitatis ignotum non eſt. Porrò autem ſcribit ex hâc conſuetudine *abuſum* etiam (ſic enim vocat) illorum manaſſe, qui imbutum in tenerorum infantium ſanguine panem cō-edentes, Euchariſtiæ ſacra peragebant. O deteſtandam hominis impietatem, qui vniuerſæ tunc Eccleſiæ conſuetudini, nefariorum hominum, nomine quidem apud imperitum vulgus, ſed re *p.33.*

ipſa

ipſa nihil minùs, quàm Chriſtianorum, horrendum ſcelus adiungat, & ſceleris cauſſam innoxijs adſcribat! Sic olim Gentiles, quicquid flagitij peſſimi mortalium, ſed vulgò Chriſtiani crediti admittebant, veris Chriſtianis imputabant; vt toties queſti ſunt æui illius Scriptores. Adeò autem verum eſt, hoc impiorum hominum infanticidium ab iſtâ Eccleſiæ conſuetudine fluxiſſe, vt eius originem à *Simone Mago* non pauci repetant, qui *Alexandro*, quem primum aquam vino addidiſſe Scriptor hic memorat, toto ſæculo prior fuit. Eiuſdem quoque *Alexandri*, Iudaicas cæremonias in Eccleſiam quaſi poſtliminiò reuocantis, inuentum eſſe aſſerit, vſum panis azymi in Euchariſtia: vt mirum ſit hominem, Geneuenſe tribunal non reformidaſſe, apud quos obtinet adhuc vetus illa conſuetudo.

Capite nono, vt aditum ſibi ad ſequentia faciat * προθεωρίας loco de veterum Romanorum religione & cæremonijs agit. Quod argumentum ita tractat, vt

praeuia conſiderationis.

eum

eum decuit, qui quantum habet in antiquitate notitiæ, totum è recentioribus aliquot ſcriptoribus, *Blondo*, *Alexandro*, & ſimilibus hauſit: quos ille authores de rebus antiquis, tanquam teſtes omni exceptione maiores paſſim citat; in hoc vno laudandus, quod per quos profecerit, ingenuè profitetur. At *Caſaubono*, hæc agendi ratio quàm bene conueniat, à nuperis, inquam, ſcriptoribus totum pendêre, neglectâ meliorum lectione, dicant harum rerum iudices idonei.

Omninò autem requirebat ipſius inſtitutum, vt Romanorum ritus ſacros, & cæremonias exponeret, è quibus quæcunque fiunt in Miſsâ deducere, atque Paganiſmi conuincere ſuſcipit. Quod propoſitum quàm ſit laudandum, viros probos, ac moderatos fero iudices. Nam alioquin hunc non primum, aut ſaltem non vnicum hoc attentaſſe, non me latet; qui ſciam repertos eſſe, qui omnem Pontificiorum religionem in fide & cæremonijs ad Turcas aut Paganos referrent. *Caſaubonum* verò ab hoc animo

vehementer abhorruisse mihi constat, qui nec tam fuit ineptus, vt hoc ipse crederet; nec tam malignus, vt credi vellet ab alijs. Quæ non eò dicuntur à me, quasi multas, ac detestandas Papismi superstitiones excusare vellem : minimè verò. Sed aliud est, errores & corruptelas ad suam originem bonâ fide reuocare, quod multi præstantissimi viri fœliciter aggressi sunt; aliud ad inuidiam conflandam omnia putidissimè detorquere, & amarulenter exaggerare; quod omnium, qui in hoc opere desudârunt, scriptor huius libri facit impudentissimè. Cùm autem non pauca Ecclesia Anglicana in sua Liturgia ex Missa retinuerit, non potest illa tota Paganismi insimulari, sine summâ huius Ecclesiæ iniuriâ. Sed in plurimis hoc scriptum Ecclesiæ Anglicanæ aduersari iam monuimus, & res ipsa clamat. quædam breuiter indicabimus.

Capite octauo, Obseruatio Quadragessimæ inter instituta Christi præcepto contraria numeratur. [a] Templa, Sanctorum

[a] pag. 41.

ctorum nomina præferentia, tanquam ad hominum cultum, non diuini numinis honorem erecta, ſugillantur. [b]Preces & templorum ſitus ad Orientem, tanquam ſuperſtitiosè ab hæreticis inſtituta condemnantur. [c]Compellationes illæ perſonis Eccleſiaſticis tribui ſolitæ, *Pater, Reuerende Pater*, &c. vt è Gentilium conſuetudine deriuatæ traducuntur. [d]Confirmatio paruulorum, vt otioſorum hominum commentum inane exploditur. [e]Per latus Pontificis Romani omnis ordinum diſtinctio, & εὐταξία Eccleſiaſtica conuellitur: æqualitas & ἰσοτιμία miniſtrorum Euangelij, tanquam diuini iuris adſtruitur, & aſſeritur. [f]Vſum veſtis candidæ (quam *ſuperpelliceum* vocant) in obeundis ſacris, deriuat ab Idololatris Egyptijs; & [g]alibi, conſuetudinis huius authores ſpiritu *Numæ Pompilij* (quem magum ſolet appellare) agitatos fuiſſe pronunciat. [h]Omnis Templorum ſupellex, & ornamenta varia, vt argentea vaſa, ſtragulæ veſtes, & tapetes, damnantur, & irridentur. [i]Vſum

b *pag. 61.*
c 51.
d 41.
e 46.
f 41.
g *p. 73.*
h *p. 40.*
i *p. 64.*

ſum tam pneumaticæ, quàm vocalis Muſicæ in ſacris probroſè vellicat, neque à Rom. Pontificibus, ſed *Numâ* Mago primum affirmat introductum.
k p. 68. [k] Ius diſpenſandi pro pluribus beneficijs Eccleſiaſticis non Chriſtianorum inuentum eſſe ſcribit, ſed à Romanis Idololatris repetitam conſuetudinem.

Has & eiuſmodi alias portentoſas falſitates audet non tantùm affirmare, ſed dum rationibus quoque confirmare ſtudet, tantam prodit ignorantiam, vt quid in eo primùm mireris, audaciam, an ignorantiam, incertus hæreas. Vt exempli cauſſa, illud vltimum de diſ-
l p. 67. penſationibus [l] primùm afferens, & à Romanis promanaſſe contendens, *In hæc* (inquit) *beneficia ius ſibi Pontifex Max. arrogauerat diſpenſandi quibus vellet de pluribus ſimul obtinendis*; *ſicut à* Liuio *narratur de* Fabio Maximo, *qui per diſpenſationem duo beneficia retinendi ius adeptus eſt, cùm Pontifex Max. eſt creatus*; *ducentis amplius annis ante natum Chriſtum.* Hæc more ſæculi noſtri ab homine pagano dicta

dicta quis non miretur? at in *Liuio* nihil horum est. Nam de dispensatione, ne verbum quidem. *Fabius* ille *Max.* de quo *Liuius* hoc in loco, Pontifex nunquam fuit, sed iuuenis obijt. Duo sacerdotia toto genere discrepantia *Fabius Max.* Pater dicitur habuisse; non eiusdem sacerdotij duas prouincias, siue præfecturas. Augur idem fuit scilicet, & Pontifex. Vt omittam quod *Plutarchus* scribit, Auguris titulum, non Magistratus, vel dignitatis, sed artis & scientiæ appellationem fuisse. Verba *Liuij* sunt, *Eodem anno* Quin. Fabius *moritur*, &c. *Augur in eius locum inauguratus est* Quin. Fabius Max. *filius*, *in eiusdem locum Pontifex* (*nam duo sacerdotia habuit*) Ser. Sulpitius Galba. Sed hoc leue est præ ijs, quæ peccat in cæteris: quorum vt gustum aliquem demus, quomodo *Missam* a *Numa Pompilio* deriuet, audiamus.

Ad ipsum Missæ nomen quod attinet, non probat eos qui deducunt ex *Danielis* מעזים *maozim*. Multò probabilius deriuari posse putat ex Hebræo *P. 48 49. &c.*

Messa; quæ vox reperitur, inquit. 4. *Regum, ca.* 11. & *conculcationẽ* significat. Reperitur sanè xi. *cap. v.* 6. vox מסה *missah* quam LXXII. interpretes pro proprio nomine acceperunt, & interpretati sunt μεσσά, quos secuta Gallica versio, retinuit in ipso contextu *Mese*, notatâ tamen in margine diuersa *vastationis* vel *irruptionis* interpretatione: vnde hic asinus desumpsit. At si in *irruptionis* significatione, vel *conculcationis*, vt iste loquitur, vox est accipienda, radix erit non מסה *masah*, sed נסה *nasah*; neque *irruptionem*, sed *ab irruptione*, præpositione, Hebræorum more, cum nomine coalescente, τὸ *Missah* significabit. Pari insaniâ *Missel* à משאול *Misseol* deriuat, quod non *infernum*, sed *ex inferno* significat. Has autem *Missæ* etymologias, probandas alioquin, non admittendas tamen ideò dicit, quia *Numa Pompilius* author *Missæ*, linguæ Hebraicæ imperitus fuerit: Latinum igitur esse vocabulum, & â *Numa* confictum, qui nimirum primus instituit, vt post peracta sacra populo

pulo clamaretur, *Ite, Missa est.* Non putas, Lector, frontem homini, immò conscientiam perijsse, qui talia scribere sustinuerit? Saltem vnum aliquem Scriptorem ê veteribus Paganis produxisset, qui *Missæ* vocabulum pro substantiuo nomine, & in sacris vsitato vsurpasset. Non minus eum depuduisse dicas, dum, vt Turcas *Missam* magnæ venerationi habere probet, voces Arabicas, *Mecca*, nomen oppidi; *Mesulmanos*, id est, *pacificos*, vel *fideles* & *Orthodoxos*; *Mesgid*, quasi dicas, *adorationis locum*, id est, templum; corruptas in *Messa*, *Messelman*, *Meßites*, omnes a *Missæ* vocabulo deductas esse tradit. Eiusdem notæ est, quod appellationem *Papæ* dicit veteres ab Idololatris esse mutuatos, qui *Iouem Papam* nuncupare consueuerant. Mirum nisi & sanctos, *Cyprianum* & *Augustinum*, pro idolis habuerit, quos, hunc ab *Hieronimo*, illum â Clero Romano Papas esse nuncupatos reperimus. Sequenti paginâ *Curiones* ἀπὸ τῆς κείρειν *à tonsura*, appellatos esse nos docet, quos hactenus a Curijs,

P. 49. *et* 72.

Curijs, quæ singulæ singulos Curiones habebant, dictos esse sumus arbitrati. Ibidem quoque Sacerdotibus στεφανοφόροις à circulari tonsurâ nomen inditum esse, hariolatur, quos tamen *Dionysius Halicarnassæus*, *flamines* interpretatur, & à pileorum formâ, vel coronis ipsis, quas gestabant, ita vocatos esse testatur. Vestem candidam, quâ Romani in sacris
Ibid. vtebantur, *Albam* ab ijs esse vocatam pari mentiendi libertate asseuerat, & putidissimi commenti absurditatem viro erudito, *Alexandro* ab *Alex.* audet adscribere, cuius in libro tale nihil extat. De
P.52. eadem quoque *Alba* Pontificia loquentem nobis inter Rituales inducit *Philonem* Iudæum. Nam post productas *Titelmanni*, & *Gabrielis Biel* de *Alba* mysticas interpretationes, ait, Philonem *in libro de somnijs subtiliter comminisci*, *Albam significare firmitatem splendidissimi numinis, quod vocat Ens.* Philo super illa verba, *Gen.* 31. 12. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους, καὶ τοὺς κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους, καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς. *Leua oculos, & vide*

vide hircos, arieteſque ſalientes ſuper oues, & capras, albos, varios, interſperſos cinericij coloris maculis, (quemadmodum verterunt 72. Seniores) more ſuo ἀλληγορῶν, poſtquam de duabus prioribus ſpeciebus ποικίλῳ, & ἐκ τῷ σποδοειδεῖ *vario, & cinericij coloris*, iam egit, τὸν τρίτον ϗ τελειότατον, ὃς ὀνομάζεται διάλευκος, αὐτίκα σημανοῦμεν, id eſt, ſecundum Interpretem, *Iam tertiam perfectiſſimamque, quæ* Alba *nominatur, explanabimus*. Quam de veſte linea, è biſſo puriſſimâ confectâ, à ſummo Sacerdote indui ſolita, allegorice interpretatur.

Hæc quoniam *Albæ* Pontificiæ non male conuenire videbantur, priora illa verba Interpretis, *quæ* Alba *nominatur*, tanquam de veſte dicta à *Philone*, homo væcors, accepit. Sed ne mireris *Philonem* de veſte Pontificia locutum eſſe, eidem *Miſſaliſtas* quoque notos fuiſſe mox audies. Poſtquam enim pleraſque veſtes in ſacris apud Pontificios ſolemnes recenſuiſſet, *His*, inquit, *addit* Philo Iudæus *Mytram ad indicandum Miſſaliſtarum regium diadema*. In P. 54.

loco citato *Philo* agit de Mytra summi Sacerdotis apud *Iudæos*. Huic igitur homini, Sacerdotes *Iudæorum*, & Missalistæ, ijdem sunt: at alibi semper cùm Missalistas cum Paganorum Sacerdotibus confundat, & vtrosque ab eadem deducat origine, sequetur necessariò ex eius sententia, inter Paganorum, & *Iudæorum* Sacerdotes à Deo institutos nullum fuisse discrimen.

P. 59. *Labarum*, vexilli nomen ante Christi tempora, (quod quidem scire possimus, è libris veterum, qui nunc extant) prorsus inauditum, à Constantino maxime nobilitatum, priscis Romanis eo notum nomine fuisse author est; immò tanquam Romæ natalibus antiquius, ab *Antenore Troiano* repetit.

Pudet me ineptiarum, quarum ipsum authorem non puduit: qui etsi fuerit indoctissimus, quod Sole meridiano clarius est, nunquam tamen eò insolentissimæ insaniæ deuenisset, nisi ita animatus ad scribendum accessisset, vt veritatem non sibi quærendam puta-

ret,

ret, ſed aduerſarios vndique, veris an falſis criminationibus, opprimendos. Nam cuius vnquam veniſſet in mentem dicere, Miſſam eſſe à *Numa Pompilio* ſeptingentos annos ante Chriſtum natum celebratam? quod hic author ſingulis ferè paginis ingerit. Vnde vbi de Sacerdotibus à *Numa* conſtitutis loquitur, vocat eos *Presbyteros Miſſæ*, & capite decimotertio, locum *Blondi* de ritu Paganorum in ſacris proferens, *P.55.* quod *Blondus* de Gentilibus dicit, *Dijs Superis ſacra facturi*, hic vertit, *qui Miſſam erant celebraturi.* Capite xv. ait Sacerdotes à *Numa Pompilio* didiciſſe pec- *P.62.* cata ſua ante *Miſſæ* ſolemnia confiteri: nam & idololatris in more poſitum fuiſſe, vt rem diuinam facturi, ſe reos inprimis agnoſcerent, vultumque ſubmitterent. In hâc conſuetudine, quam alioquin nemo ſanus improbauerit, ſi quid admittatur à Pontificijs reprehenſione dignum, non is ego, qui excuſare velim. Sed ſi id ſolum crimen eſt, quod Ethnici non diſſimile quid vſurpârint,

quid erit vel in puriſſimâ & incorruptiſſimâ religione tutum à reprehenſione? Nam præterea, ſolitos quoque Sacerdotes ſub veteri lege, primas pro ſuis peccatis victimas offerre, non ignoramus: quod puto nemo dicturus eſt, ab idololatris Iſraelitas accepiſſe. Quod ſi huic authori negaueris, eſſe continuò reijcienda, quæcunque nobis ſunt cum Gentibus in religione communia, corruit illicò tota moles huius libri, & in terram præceps datur. Hoc enim eſt vnicum fundamentum, quo tot inſulſæ diſputationes, tot ineptæ, & iniquæ criminationes innituntur. Patrum ſuper hac re quæ fuerit ſententia, multis eorum teſtimonijs oſtendi poſſet. *Quoniam idola colebamus, nunc Deum colere non debemus, ne ſimili eum videamur cum Idolis honore venerari?* Exclamat *Hieronimus* contra *Vigilantium*. *Auguſtinus* etiam contra *Fauſtum Man.* *Sicut*, inquit, *non ideò contemnenda vel deteſtanda virginitas Sanctimonialium, quia & veſtales virgines fuerunt*, &c. In eandem ſententiam *Tertullianus*

tullianus de præſcriptionibus aduerſus hæreticos prolixè demonſtrat, Gentiles habuiſſe quædam ritibus noſtris in præcipuis Religionis noſtræ myſterijs affinia. Tantum verò abeſt, vt omnia Paganorum inſtituta veteres Chriſtiani repudiauerint, vt etiam ſeſe ad illorum conſuetudines, quantùm per pietatem licebat, prudenti συγκαταβάσει accommodauerint; vt eos ſcilicet maioris in momenti rebus faciliùs allicerent: ſicut iam à doctis viris obſeruatum eſt, & pluribus exemplis confirmari poſſet. Sed ad hunc authorem refellendum, immo & manifeſtæ impietatis conuincendum, ſufficient ipſius verba.

Nam qui aliâs ſemper tantâ cum acerbitate condemnat quæcunque apud Pontificios cum Paganorum ritibus vllo modo conuenire videntur, non aliam ob cauſſam, niſi quod cum illis conueniant; ſcribit tamen non ſemel, Chriſtum ad inſtituenda *N. T.* Sacramenta, Symbola delegiſſe, quæ tam Iudæis, quàm Gentibus in ſacris erant vſitata, vt *P. 25. & 26.*

eò faciliùs ritus iam propè ſibi familiares nationes omnes admitterent. De Gentibus, an ad eorum Cæremonias Chriſtus reſpexerit, non temerè pronuntiauerim. Eum certè ad Iudæos ita ſeſe accommodaſſe, vt nihil, non iam vulgare apud ipſos, & vſitatum, quantum ad ritus ipſos attinet, inſtitueret, viri docti certiſſimis è Thalmude teſtimonijs, & alijs Hebræorum ſcriptis adſtruxerunt. An igitur qui Chriſti exemplum in rebus adiaphoris, & illæſa pietate ſecuti ſunt, impij, prophani iudicandi ſunt? annon illi potiùs impij, prophanique, qui vt aduerſarios liberiùs irrideant, ſacro Dei Verbo non parcunt, ab horrendis blaſphemijs non abſtinent? Quod quàm egregiè fecerit hic *Alaſtor*, vnico exemplo indicaſſe ſufficiet.

Pſal. 43. *v.* 4. *Dauid* his verbis exultat, אבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי quæ LXXII. Interpretes ſic tranſtulerunt, εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸν Θεὸν, τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου: quod ſecutus Latinus Interpres vertit, *Introibo ad altare Dei,*

Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam. De his verbis sic ludit impius morio. *Numa Magus in eiusmodi agitationibus, conuersionibus, & inclinationibus sacrificuli multum sanctitatis inesse credidit: vnde factum videtur, vt hæc faceta cantiuncula in Introductione Missæ poneretur,* In- pag. 63.
" troibo (*inquit ille*) ad altare Domini,
" qui lætificat iuuentutem meam. *Non meritò lætetur, cùm positam mensam videt, & stratam, cùm paratas epulas, Organorum & aliorum Musicorum Instrumentorum concentum, suffitus, & odores, calycem vino plenum, collectam paratam, & pecuniarias oblationes iam iam crumenam ipsius impleturas? Nonne hæc omnia Sacerdotis exhilarare iuuentutem sunt idonea, cùm scandit altare ad saltandum & conuertendum se secundùm præscriptam à* Numa *mago formulam?* De quadam vrbe queribundus olim dicebat pius Pater, ἣ σπουδάζει τι τὰ θεῖα παίζειν ὥσπερ τι ἕτερον, καὶ θᾶττον ἄν τι τῶν ἐπαινουμένων γελάσειεν, ἢ παρίδοι τι τῶν γελοίων ἀγέλαστον. *quæ studet in diuinis rebus ludere, vt in qualibet aliâ re; citiùsque aliquid honestum irrideat, quàm quod ridiculum sine risu*

Greg. Naz. Or. III. de pace.

risu prætereat. Hoc est hodie multorum crimen, qui in sacris iocos captant, & in rebus serijs facetorum nomen affectant.

Hîc eram desiturus, nisi religio esset iniuriam atrocissimam sacris Imperatoribus, & antiquis Episcopis Romanis factam, silentio præterire. Ait enim fu-
pag. 40. & 41. riosus iste, *Romanos Episcopos, qui se dici Christianos, & haberi volebant, per annos à nato Christo trecentos aut quadringentos aliud nihil egisse, aut laborasse, quam vt vsum Sacramentorum deprauarent, Iudæorum cæremonias, & infandas Paganorum Idolola-*
p. 73. & 74. *trias reuocarent.* Et de *Gregorio* nominatim scribit, *eum Magiæ Pythagoricæ callentißimum, & in* Numæ *successoris,* Hostilij *legibus versatissimum nouis & magicis additamentis Mißam locupletaße.* Quô vultu credibile est, quibus oculis beatas ani-
** si quis sensus illis* mas * εἴτις ἄισθησις. vilissimum tenebrionem de cœlo respicere, fidei, quam plerique ipsorum suo sanguine, gloriosi Martyres, obsignârunt, sibi controuersiam mouentem; & eiusdem cum ijs ipsis, quos crudelissimos persecutores habuerunt,

runt, impietatis accuſantem? *Caſaubono* verò quanta fiat iniuria, cui hominis fanatici deteſtanda deliria tribuantur, etſi paucos ignorare ſperem, tamen abs re non erit, in imperitorum gratiam, ipſius verbis exponere. Sic igitur ille in Exercit. *Nemo peritus rerum Eccleſiæ ignorat opera Romanorum Pontificum per multa ſæcula Deum eſse vſum in conſeruandâ ſartâ tectâ rectæ fidei doctrina, &c.* Ibidem, *Ventum eſt ad* Leonem Magnum, *de quo Pontifice quàm honorificè ſentiamus ipſi iam oſtendimus. Non enim ignoramus, quantus hic fuerit ſynceræ fidei defenſor, & pro rectâ fide quantos labores ſuſtinuerit, quàm Eccleſiæ Dei vtiles, &c.* Et in alio loco de *Gregorio*: *Fuit* Gregorius, *non ſolùm cognomine, ſed rebus ipſis Magnus & Sanctus, ac verè ſui ſæculi, propè iam ferrei, Phœnix. Nos quidem ita cenſemus, & cur ita cenſeamus, cauſſas parati ſumus reddere, &c.* Multò plura, ſine dubio, poſſent afferri in eandem ſententiã, ſi quis libros eius diligenter euolueret. Sed hæc, quæ nunc occurrebant, Lectori ſatisfactura non dubito.

p. 434.

p. 748.

Iam de Romanis Imperatoribus superest vt agamus, quos omnes Christianæ Religioni semper infestissimos, & auitæ superstitionis tenacissimos fuisse
p.43. confidenter asserit. Nam *cap.* 10. dilertè, ac totidem verbis affirmat, *per spatium quadringentorum annorum Romanos Imperatores, & Senatores Legi Christi semper aduersos & inimicos fuiße*, pagina verò sequenti, *Spatio septingentorum, aut circiter annorum post incarnationem Domini, nullum Romæ fuisse Imperatorem, Regem vel Principem, qui Legem Christi vellet amplecti. Erunt* (inquit) *fortasse, qui* Philippum *quen-*
p.42. *dam nobis obycient, quem iactant nonnulli ad fidem Baptismi conuersum fuisse, cuius adeò flagitiosa fuit vita, vt illum præcipuæ authoritatis historici, Christiani nomine indignum iudicauerint. Addent &* Constantinum Magnum, *qui Nicænam Synodum conuocauit; sed eius sedes in Græcia fuit, vbi Orientis Imperium; neque is ad Baptismum vnquam potuit adduci, vt Christi sanguine regeneraretur, priusquam annum vitæ quintum & septuagesimum, iam morti proximus, ageret:*

ret: quo tempore ab Eusebio *Arriano Episcopo Nicomediæ, baptizatus est. Quare non est, quòd* Syluester *Episcopus de conuersione huius Imperatoris ad fidem glorietur.*

Deus bone! quænam hæc est mentiendi prodigiosa licentia! qui fontes, quæ maria dirissimum hoc impurissimi Calumniatoris virus eluant? non ergo *Constantinus*, non *Iouinianus*, non *Valentiniani*, *Gratianus*, non ille tot rebus gestis, tot Christianorum præconijs *Magnus Theodosius*, non ille Christianus? Nam quod *Constantinum* Christianum fuisse negat, quia Baptismum distulerit, satis constat id pientissimum Imperatorem fecisse more tum recepto. Plures enim illius æui, qui Christo bona fide nomen dederant, baptismi tempus diu protraxisse reperimus. Cum enim omnes prioris vitæ maculas sacro hoc lauacro expiari crederent, tunc maximè opportunum eius tempus censebant, (vt *Eusebius* author est de vita *Constant.* l. 4. c. 61.) cum vita ad extremum vergeret, vt hoc pacto quàm purgatissima consci-

entia vicinæ morti traderetur. Cui tamen consuetudini, vt periculosi nimis euentus & aleæ, Græci & Latini Patres, qui per ea tempora floruerunt, strenuè sese opposuerunt. Sed *Constantino* peculiaris quoque ratio fuit, quod in Iordane (sicut ipse apud *Eusebium* profitetur) si Deus vitam illi prorogasset, baptizari decreuisset.

Quod si ideò à Christiana fide abhorruisse credendus est, quia serò baptizatus; quid de *Valentiniano* dicemus, quem longiùs baptismum differentem improuisa mors occupauit? Quem tamen beatus *Ambrosius* post mortem cœlo receptum indubitanter credidit; ne dum vt Christianum vixisse & obijsse ambigeret. Sed ipsum iuuat audire defuncti sorores consolantem. *Ambros.* de obitu *Valent. Sed audio vos dolere, quod non acceperit Sacramentum Baptismatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis est, nisi voluntas? nisi petitio? Atqui etiam dudum hoc voti habuit, vt cùm in Italiam venisset, initiaretur, & proximè baptizari se à me velle significauit; & ideò*

Ambros. de obitu Valen.

ideò præ cæteris caußis me accersendum putauit. Non habet ergo gratiam, quam desiderauit? Non habet, quam poposcit? Certe quia poposcit accepit. & mox, *Qui habuit spiritum tuum, quomodo non accepit gratiam tuam? Aut si quia solemniter non sunt celebrata mysteria, hoc mouet, ergo neque Martyres, si Catechumeni fuerint, coronentur. Non enim coronatur, si non initiatur. Quod si suo abluuntur sanguine, & hunc sua pietas abluit & voluntas.*

Constantinum autem ab Arriano Episcopo baptizatum, quamuis habeat hæc sententia *Hieronymum* suffragantem, habet tamen & contraria suos assertores. *Theodosij Magni* tempora qui proximè secuti sunt Imperatores, siue Romani, siue Barbari, etsi plerique Arrianâ hæresi fuerunt infecti, Christiani tamen fuerunt illi, &, quod huc maxime facit, à Paganismi suspicione procul omnes abfuerunt.

Ad Symmachi *Relationem* quod attinet (quam infrunitus hic zelota *Responsionem* fallò vocat, ne supplicasse pro sua

religione fateatur, quos authoritate & numero primas habuisse contendit) diligentiùs animaduertenda res est, cùm in eâ causæ suæ præsidium ponat, vt euincat Romanum Senatum, & Senatores, sic enim loquitur, ad fidem Christianam nullos vnquam adduci potuisse. Sic autem se res habet. Symmachum legarunt Ethnici ad *Valent.* pro arâ victoriæ restituenda, &c. Nec impetrarunt. Ergo saltem Imperator Christianus. Sed qui hoc petierunt? *Absit,* (inquit *Ambros.* in libello primo contra Symm. Relationem.) *Vt hoc Senatus petisse dicatur. pauci Gentiles communi vtuntur nomine. Nam & ante biennium fermè, cum hoc petere tentarent, misit ad me S. Damasus Romanæ Ecclesiæ Sacerdos, iudicio Dei electus, libellum, quem Christiani Senatores dederunt, & quidem innumeri, expostulantes nihil se tale mandasse, non congruere Gentilium huiusmodi petitionibus vos præbere consensum. Questi etiam publicè, priuatimque se non conuenturos ad Curiam, si tale aliquid decerneretur. Dignum est temporibus vestris,*

ſtris, hoc eſt Chriſtianis temporibus, vt dignitas Chriſtianis Senatoribus abrogetur, quò Gentilibus Senatoribus prophanæ deferatur voluntatis effectus? Hunc libellum ego fratri Clementiæ veſtræ direxi. Vnde conſtitit non Senatum aliquid de ſuperſtitionis impenſis mandaſſe Legatis, &c. Videat iam Lector cui potiùs fides habenda ſit, ſanctiſſimo præſuli, rerum ſui temporis oculato teſti, an perfrictæ frontis nebuloni, omnis Eccleſiaſticæ antiquitatis imperitiſſimo.

Supremum nunc hoc reſtat, vt, quod initio promiſimus, de ſuſcepto à Patre ſimilis argumenti libro paucis agamus: quod verbis ipſius expediemus. *Caſaubonus* ad Lect. in Exercit. ad Baron. *Quædam breuiter attigi; quædam paullò vberius tractaui; vt doctrinam de ſacroſanctâ Euchariſtia, de qua dum veſtigia* Baronij *premo tres ſcripſi diſputationes: vnam de varijs huius Sacramenti apud veteres appellationibus: alteram de Tranſubſtantiatione: tertiam de genere ſacrificij Chriſtianorum: conatus*

conatus primorum ſæculorum doctrinam, non minus candide & ἀφιλῶς, quam accurate exponere. Primam diſputationem habes in Exercitationibus editis. De reliquis ſic ipſe in ijſdem Exercitationibus. *Atque hæc de Appellationibus huius diuini Sacramenti impræſentiarum ſatis. Reſtabat vt ad ſecundam partem* Baronianæ *digreßionis de Euchariſtia, quæ eſt de Tranſubſtantiatione, accederemus; & quæ fuit veteris Eccleſiæ fides ſuper eo articulo accurate expenderemus. Sed cum noſtra ad eam partem reſponſio, itemque ad tertiam de ſacrificio Chriſtianæ Eccleſiæ in molem multò maiorem quam initio putaremus excreuerit: ſatius fore viſum eſt, vt illæ diſputationes ſeparatim ederentur, neque huius operis editionem morarentur.* Has verò, cum Patrem mors immatura præueniſſet, nunquam edidit. Affectas autem tantum, an perfectas, & ad prælum paratas reliquerit, compertum non habeo; cum nihil ex eis ad manus meas vnquam peruenerit. Earum certè in hoc libro

P. 587.

præter

præter ipſum *Caſauboni* nomen, omnino nihil eſt. Non hîc candorem, non ſimplicitatem, non accuratam diligentiam inuenias. Inſtitutæ à *Caſaubono* methodi nulla hîc veſtigia. Quod pater promiſerat, ex Patribus, & alijs ſcriptoribus antiquis, totum concinnauerat. Nulla hîc Patrum mentio, nulla ex ipſis teſtimonia, præter tria, aut quatuor, ad ſummum, ſub libri finem obiter allata. Quæ ex eius Exercitationibus protulimus, ſcribebat ille anno Do. M.DC.XIV. Gallica huius libri editio, ex quâ tranſlata, & recuſa eſt hæc Anglica, anno M.DC.VII. (ſi benè memini: ſemel enim tantùm inſpicere mihi licuit) prodijſſe fingitur. Quo tempore *Caſaubonus* ab *Henrico* IIII. Galliarum Rege Chriſtianiſſ. ad literarum humaniorum profeſſionem euocatus, Pariſijs agebat. Qui tum à Rege Chriſtianiſſimo cùm petijſſet, vt liceret ſibi *Baronij* Annales modeſtè refutare, repulſam tulit. Eodem quoque tempore, anno

no scilicet M.DC.VII. *Isaaci Casauboni De libertate Ecclesiasticâ* liber edebatur, sed suppresso authoris nomine. Quod tamen nihil profuit. Adhuc enim libri pars exigua typis erat expressa, cum vetita est authoritate Regis editio, & *Casaubonus* institutæ scriptionis filum coactus est abrumpere. An igitur tunc ausus esset ille, librum adeò virulentum, qualis est hic liber, adeò iniquum contra Pontificios edere? an, si ausus, impunè tulisset? Vbi tunc aduersarij, qui se illi, postquam primùm in Anglia de rebus ad religionem pertinentibus aggressus est scribere, tot & tantâ cum acerbitate opposuerunt? Habeo catalogum librorum omnium, quos Pater edidit, manu ipsius scriptum, qui à me in alio opere editus est. Cur hunc omisit? Sed quid opus est in his diutiùs immorari, cùm Impostorum fraus omnis iam detecta sit? qui libro Gallico sine nomine (quales eduntur in Galliâ multi, præsertim Theologici) *Isaaci Casauboni* nomen, calli-

calliditate typographicâ, præfixerunt: annoſo & propè iam exoleto libro, nouam iuuentutis faciem, artificiosè immutatis notis Arithmeticis, induxerunt: tutos ſe fore rati, ſi ſuæ imposturæ crimen ad alios transferrent. Poſteritatis intererat, nullo tempore defuiſſe, qui perditorum hominum impoſturas & deprehendere poſſent, & vlſciſci.

FINIS.

Errata.

Pag. 27. lin. 14. *lege* Cataph. p. 34. l. 27. *lege* geſimæ. p. 35. *in marg. lege* f 59. p. 38. l. 3. *&* 16. *lege* Maſſah. *Cætera, ſi quæ ſunt, æquus Lector feſtinationi noſtræ condonabit.*
